Posudek vedoucího na práci Viktorie Pošvářové *Česká národní identita v Izraeli - mezi minulostí a přítomností*

Viktorie Pošvářová si vzala jako téma rekonstrukci paměti potomků Čechů, kteří migrovali do Izraele v meziválečném období. Nenašla tu téma diasporní komunity, která by udržovala svou identitu a vazbu k zemi původu kontinuálně a výrazně se tím odlišovala od ostatních složek dané společnosti. Právě naopak, Židé z Československa, kteří dali vzniknout rekonstruované tradici, splynuli s jinými částmi izraelské společnosti v tamním *melting pot* velmi důkladně, zanechali pouze několik pozůstatků své dílčí tradice, k níž se generace jejich potomků znovu vrací, musí je rekonstruovat a v procesu této rekonstrukce naplňuje často novými významy. Autorka dobře ukazuje, že tyto významy obsahují různé typy stereotypu, zkreslující kupříkladu dějiny první republiky jako příliš filosemitské ve srovnání se současným historickým poznáním (zdá se mi nicméně, že autorka nedostatečně vidí přesvědčivost tohoto mýtu v komparativní středoevropské perspektivě). V jistém smyslu bychom mohli říct, že tento pozitivní stereotyp o Československu/Česku (autorka dobře zdůvodňuje, proč dělá něco, co na první pohled působí jako neakceptovatelný krok a používá oba názvy v práci vzájemně zaměnitelným způsobem) je jakýmsi zrcadlovým obrazem českého filosemitismu, respektive filosionismu (obojí lze ve většině případů jen velmi obtížně odlišit), který od devadesátých let převládá v české veřejné debatě.

Autorka ke svému textu přistoupila s nemalými ambicemi a zároveň musela projevit značné schopnosti improvizace. Terénní výzkum jí znemožnila válečná situace, proto musela takříkajíc za pochodu měnit design práce. Výsledek má své problémy; především má ale tři podstatné přednosti.

První předností práce je podrobné, informované a kultivované představení konceptů, s nimiž autorka pracuje. Představuje – zejména v návaznosti na Brubakera – koncept diaspory a kritéria diasporního nacionalismu, dále Andersonovu analýzu nacionalismu na velké vzdálenosti a také různé přístupy ke kolektivní paměti, zejména Assmanna a Noru s jeho konceptem „míst paměti“.

Druhou předností práce je podrobné zpracování analyzované české komunity a rekonstrukce české identity v Izraeli. Autorka shromáždila vcelku detailní informace o minulosti i současné podobě kibucu Sarid a zpracovala také kritickou diskurzivní analýzu některých vybraných materiálů produkovaných ve snaze rekonstruovat československou/českou tradici.

Třetím kladem, byť bohužel jen částečným (viz níže) je propojení obojího. Autorka dobře ukazuje, že udržování české stopy v Izraeli není diasporou v Brubakerově smyslu, právě tak jako to, jakým způsobem je rekonstruován Masarykův les jako místo paměti.

Právě zde ovšem začínají dva problémy práce:

Prvním z nich je, že k propojení teoretických konceptů a autorčina empirického výkladu dochází relativně pozdě a po většinu textu jsou od sebe ve výkladu odděleny. Autorka v diskusi v závěru dokáže obojí propojit, ale kdyby koncepty používala déle a soustavněji k analýze v textu, mohlo být jejich užití produktivnější.

Druhým problematickým bodem je autorčino užití kritické diskurzivní analýzy. Jakkoli jde o širokou metodologickou školu, přece jen v patrně všech jejích užitích je třeba věnovat aspoň část pozornosti otázce *jak* je výpověď konstruována; autorka práce nicméně sledovala prakticky výlučně otázku *co* výpovědi říkají a jako kritickou diskurzivní analýzu zde uvádí spíše shrnutí obsahu. Zde padá část viny

na hlavu vedoucího práce, neboť jsem autorce v relativně pozdní fázi psaní tuto metodu doporučil a zjevně jsem ji zároveň dostatečně nevaroval před tímto aspektem.

Máme-li shrnout, práce je ambiciózní a má výrazné klady, jakkoli zároveň ne ve všem autorka uspěla tak, jak uspět mohla. Navrhuji tedy hodnocení známkou *velmi dobře*.

Praha, 2. 2. 2024 Ondřej Slačálek